

اسکندریہ جغرافیہ ماہیم آفودہ موزوز باہا پے نیا و سیر اہا

بدایت جغرافیا

ابتدائی مکتبلرنک ۳-۴ نچی صنفلرنده اوقونور اوچون
ترتیب اینلدی.

۱۰۰

دورنچی باصلووی.

ناشرلی برادران کریمقر.

مطبعہ کریمیہ قرانده
۱۹۱۶

КАЗАНЬ
Типо-Литография Т. Д. „Вр. КАРИМОВЫ“
1916 г.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اوستىندە توروب ياساشادىمىز يىۋنى اويرەتەنكان عامگە « جغرافىيە
عامى » دىلر .

يىر افليسون كىي يومورى، يوزىدە افليسون قابىي كىي
قابارچقى، چوقر چاقىلىدۇر .

يىر يوزىنىڭ دورىدە بىر ئولشى قورى، اوچ ئولشى صودر .
يىرنىڭ قورى ئولشنى جغرافىيا كىتابلىرىدە « قارا » دىب اۇيلىر .

كُرَّةٌ مَّجْسَمَةٌ : يىرنىڭ يومرى حالىدە بتون شىكلى كورسەتەنكان
شارلۇغە كُرَّةٌ مَّجْسَمَةٌ دىلر . بوشارار قاطرغەدن ياسالا .

كُرَّةٌ مُسَطَّحَةٌ : يىرنىڭ بتون يوزىنى كورسەتەنكان يارمى
شارلۇغە كُرَّةٌ مُسَطَّحَةٌ دىلر .

قارا بىش كىسەككە بولنە ، اسملىرى : اوروپا ، آسيا ، آفرىقا ،
آمرىقا ، آۋستورالىا . بو كىسەكلونىڭ ھەر بىرىنە قىچە دىلر .
قىچەلرنىڭ ھەر بىرىنى آيرىم آيرىم كورسەتەنكان رسملىرگە « خرىطە » دىلر .
بىر يىرنىڭ قايسى ياقىدە ايدىكىنى بىلىرىمك اوچون شىرق ، غروب ،
شىمال ، جنوب اسملىرىدە دورت جەت (ياق) باردۇر . بو جەتلەرگە
« جەت اصلىيە » دىلر .

شىرق : قوياش طوغان ياقىدۇر .

غروب : قوياش باتقان ياقىدۇر .

شىمال : شىرقىنى اولىڭ ياغىزغە ، غروبىنى صول ياغىزغە آلوب

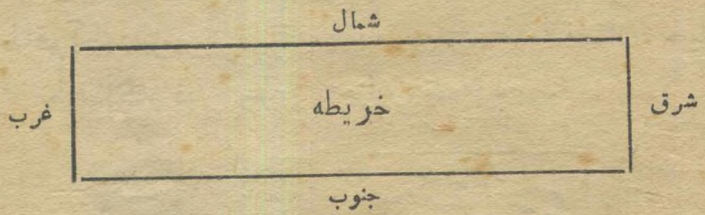
تورغاندە ، آلىڭ ياغىز شىمال ياغىدۇر .

جنوب: شرقى اوڭ ياغمزغه. غربى صول ياغمزغه آلوب تورغانده
 آرقا ياغمز جنوب ياغيدر.

جهات اصلیه

خریطه لارنڭ اوست طرفى شمال، آست طرفى جنوب، اوڭ طرفى
 شرق، صول طرفى غرب در.

قارانڭ احوالى.

بیر یوزینڭ قورى ئلوشینه «قارا» دیلر. قارانى شکلنه قاراب تورلى
 رلى اسم بوله آتیلر.

آطه: هر طرفى صو ایله ئهیلهنگان قاراقه «آطه» دیلر. «اوطراو»
 بده ئهیتهلر. عربچه «جزیره» دیلر.

آطه

آطه

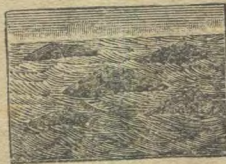

يارم آطه: اوج يافتن صو بولن ئه يله ننگان و برکنه يافتن
 قاراغه طوتاشقان قوربنه «يارم آطه» ديلر. «يارطى او طراو» ديبکه
 نه يته لر. عربچه «شبه جزيره» ديلر.

يارم آطه، برزخ.

برزخ: يارم آطه نى قاراغه طوتاش درغان طار ييرکه «برزخ» ديلر.
 طاقم آطه: بر برينه ياقن بولوب بر ييرکه طوپلانغان، جيبيلغان
 آطه لرغه «طاقم آطه» ديلر. عربچه «جزائر مجتمعه» ديلر.

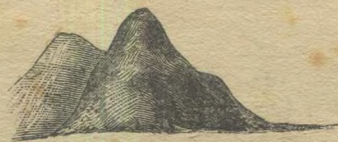
طاقم آطه.

بورون: قارانگ صوغه طوغرى اوچلانوب کرگان ييرينه
 «بورون» ديلر.

بورون.

طاغ : قارانگ بیوکانه نوب، قاباروب تورغان ییرلرینه «طاغ» دیلر.
 عربچه « جبل » دیلر.

طاغ :

یانار طاغ : توبه سندن اوط و توتون چغوب تورغان طاغلاغه
 « یانار طاغ » دیلر « اوطلی طاغ » دیبده نه یته لر هم وولقاندی دیلر.

یانار طاغ .

اووه : قارانگ توز واورمانسز بولغان ییرلرینه « اووه » دیلر.
 ایگن باصاری کبی .

چول : بونرسه اوسمی تورغان صوسز و قوزملق ییرلرگه « چول » دیلر.
 وادی : طاغار آراسنده بولغان توز وکیگ ییرلرگه « وادی » دیلر.

وادی .

در بند : ایکی طاغ آراسنده فی طار اونله وکارگه « در بند » دیلر.
 « کچین » دیبده نه یته لر .

ساحل : قارانىڭ صوغە توتاشقان يولرىنە « يار، يار چىتى »
 يار قىرى، ساحل» دىلر.

صولرنىڭ احوالى .

صولرنىڭ دە تورلى تورلى اسملىرى باردۇر .

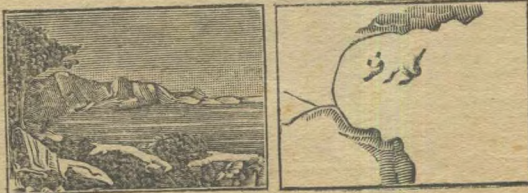
يىرنىڭ دورت ئولوشدن اوچ ئولوشى آچى طوزلى صو ايسله
 اورتولگاندىر . شوشى توزلى صوغە دىڭگىز دىلر . دىڭگىزلار ايكى گە بولنە .
 برسینە « طش دىڭگىز » ايكىچىسىمىنە « اچ دىڭگىز » دىلر .

طش دىڭگىز : طش دىڭگىز دىب بتون قارالرنى ئەيلەنسروب
 چورناب آغان آچى طوزلى صولارغە ئەيتولە .

طش دىڭگىز بيشكە بولنە ، اسملىرى شونلاردۇر : بجر محیط منجمد شمالى ،
 بجر محیط منجمد جنوبى ، بجر محیط كبرى ، بجر محیط آطلاسى ، بجر محیط هندى .

اچ دىڭگىز : طش دىڭگىزلردن آيرلوب قارانىڭ اچىنە كرگان
 طوزلى صولارغە « اچ دىڭگىز » دىلر . اچ دىڭگىزلردە اورننە كورە تورلى
 تورلى اسملىر برلە آتالار .

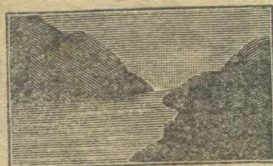
كورفز : دىڭگىزلرنىڭ فارا اچىنە صوزلوب كرؤب كىمتكان يىلرلرینە
 « كورفز » دىلر .

كورفز .

ليمان : جىل ، داواللى ودىڭگىزلونىڭ دولقونلى كونلرنىدە پارا خود
 وكىبە صىينوب تورا تورغان كچكنە كورفزلر گە « ليمان » دىلر .

بوغاز: ايكى دېڭىزنىڭ بوسنى ايكىنچىسىنە تۇتاشدىغان تار تۈزلى
 صوغە «بوغاز» دىب ئەيتىلە.

بوغاز.

نەر، ايرىقى: بىر يىردىن چىقىپ بارىپ دېڭىزلەرگە قۇيۇلغان
 زور سۇلارغە نەر دىلەر، كىچىك نەرەك بولسە ايرىقى دىلەر. نەر و ايرىقىلارنىڭ
 چىقىپ آغا باشلاغان يىلار يىنە «منبع» دىب ئەيتىلە؛ دېڭىزلەرگە تۈگىگەن
 يىلار يىنە «منصب» دىلە.

نەر، منبع، منصب.

كول: قارانىڭ اورتاسىدە آق سۇ تۇرغان زور وتىرەن صوغە
 «كول» دىلەر.

باتفاقلق: قارانڭ اورتاسنه صای صولی سازلق بیروگه «باتفاقلق»
دیب ئهیتوله.

قانال: ایکی دیگگز یا که ایکی نهرنی قوشمق اوچون قازلغان
بیروگه «قانال» دیب ئهیتوله.

شلاله: نهرلرنڭ یوغاریدن توبه ننگه شاولاب توشکان بیورلینه
«شلاله» دیب ئهیتوله.

دینلر.

بیر یوزنده گی آدملر دینلری جهتمدن دورتکه بولنه لر.

(۱) مسلمان، مسلم و محمدی دینده ئهیته لر؛ الله نڭ برلگینه و محمد
علیه السلام نڭ پیغمبرلگینه ایمان کیتروب قرآن کریم ایله عمل
ایتکان آدملر در.

(۲) خریستیان، عیسوی و نصرانی دینده ئهیته لر؛ حضرت عیسی
علیه السلامه ایمان کیتروب انجیل ایله عمل ایتکان آدملر در.

(۳) یهودی، موسوی دینده ئهیته لر؛ حضرت موسی علیه السلامه
ایمان کیتروب تورات ایله عمل ایتکان آدملر در.

(۴) مجوسی، مشرک دینده ئهیته لر: الله دن باشقه، طاش، آغاچ، اوط،
قویاش، یولاز، اوگز، صغر کبی نوسه لرگه عبادت ایتکان آدملر در.

لسان-تل.

بیر یوزنده گی آدملر بیک کوب تورلی تل لرده سویلیلر. ایڭ
مشهورلری بونلر در:

- فرانسوزچه : فرانسوزلو تلی، بتون دنیاده مشهور تلدیر.
 انگلیزچه : انگلیزلو تلی؛ دنیاده ایڭ کوب سویله شولگان تلدیر.
 نیمسچه : نیمسلر تلی .
 ایٹالیانچه : ایٹالیانلو تلی.
 اسپانیولچه : اسپانیوللو تلی.
 روسچه : روسلو تلی.
 ترکچه : ترکلو تلی.
 عربچه : عربلو تلی.

حکومت، پادشاهلقلرنڭ اداره لری (*)

پادشاهلقلر اداره جهتندن اوچکه بولنه :

- (۱) اداره مستقلة : بو ادارهده پادشاهلق آتادن اوغاخه ياکه
 قرده شدن قردهشکه میراث بولوب کوچهر، پادشاه هر اشنده اوزی
 تله گانچه هیچ کمندن صورامی عمل ایتیر .
 (۲) اداره مشروطه : بو ادارهده پادشاهلق آتادن اوغاخه ياکه
 قرده شدن، قردهشکه میراث بولوب کوچهر، پادشاه اشلرنی خلق طرفندن
 صایلانوب یبهرلگان وکیللرگه کیڭکاش بوله اشلیدر .
 (۳) اداره جمهوریه : بو ادارهده آتادن اوغاخه ياکه قرده شدن
 قردهشکه کوچهچک پادشاهلق بوقدر، بلکه خلق وکیللری اوز آرالرنندن
 برسنی اوچ دورت ییل اوچون پادشاه ایتوب قویالر. بو پادشاهده

(*) اداره ديب بر اشنی یورتو باشقه روغه شهیتوله؛ مونده پادشاهلق اشلرنی
 باشقارو دیگان سوز.

هر اشنى خلق و كىللىرىنە كىڭاش و آنلارنىڭ رضالغى بىرلە اشلىدىر .
 خلق و كىللىرىنە «مبەوت» دىلەر . روسچە «ديپوتات» دىلەر . مبعوثلارنىڭ
 جىيولوب كىڭاش ايتىلكرى بىرگە «مجلس مبعوثان» دىلەر . «پارلامىنتو»
 دىبە ئىيتەلر .

آروپا قطعەسىنىڭ بيانى .

آروپا قطعەسى شىمالدە، بىر منجىم شىمالى، غرىبە، بىر حىط
 آتلاسى؛ جنوبىدە، بىر سفىد (آق دىڭىز)، بىر سىياھ (قارا دىڭىز)،
 قافقاز تاغلىرى؛ شوقدە اورال نهرى، اورال تاغى ايله چىكلەنگاندىر .
 آروپا قطعەسى باشقە قطعەلارنىڭ بارىدىكە كچكەندەر . سووى،
 ھواسى بىك ياخشىدىر . توپراغى بىك برىكتلىدىر . آروپادە آرىا،
 بىغىل كىبى اىگونلر اوسەدر و آلمانا، اوزوم كىبى بىمشار بىتشدەر .
 توپراغىدىن آلتون، كىموش، قالاى، تىمر كىبى ھر تولى معدن (*)
 لار چىقاردىر . آروپانىڭ اھالىسى (خلقى) اوچىوز بىتمىش مىليون
 قدر بولوب، توسارى آق، كوسىنچە معرفتلى، ھنرلى و دىنيانىڭ اىڭ
 آلدافى خلقلارنىدىر . آروپادە اون بر اون اىكى مىليون قدر
 مىسلمان دە باردر .

آروپا قطعەسىنىڭ گى مشهور (آطاقلى) دىڭىزلر .

بىر حىط منجىم شىمالى : آروپانىڭ شىمال طرفىدە .

بىر ابيض : بىر منجىم شىمالىدىن پىدا بولغان .

(۱) بىردن چىقان آلتون، كىموش، طاش، تىمر كىبى نرسەلەر قاپوسى معدندەر .

بحر قاره : بحر منجمد شمالیدن پیدا بولغان .

بحر محیط آطاسی : آوروپانک غرب طرفند .

}	بحر شمال
	بحر مانس
	ایرلاند دیگگزی

بحر محیط آطاسیدن پیدا بولغان .

بالطریق دیگگزی : بحر شمالیدن پیدا بولغان .

بحر سفید : آوروپانک جنوبند بحر محیط آطاسیدن پیدا در .

تره نین دیگگزی : سیجیلیا آطاسی شمالند ، بحر سفیددن پیدا در .

آدریاتیق دیگگزی : ایتالیه ، بالقان یارم آطه لری آراسنده بحر

سفیددن پیدا در .

یونان دیگگزی : آدریاتیق دیگگزی جنوبند بحر سفیددن پیدا در .

آطه لری دیگگزی : آناتولی یارم آطه سیله یونانستان آراسنده بحر

سفیددن پیدا در .

مرمره دیگگزی : آطه لری دیگگزی شمالند بحر سفیددن پیدا در .

قارا دیگگزی : بحر سفیددن پیدا بولمشدر .

آزاق دیگگزی : بحر سیاه (قارا دیگگزی) دن پیدا بولمشدر .

بحر خزر : بر دیگگزه ده توتاشماغان بر کول کبیر .

آوروپا قطعہ سندگی مشهور کورفلر .

}	ریغا
	فینلانڈیه
	بوننی

کورفلری بالطریق دیگگزدن پیدا بولمشدر .

زویده رزه } کورفزوری شمال دیکگزندن پیدا بولمشاودر .
قره ستیانیا

غاسقونیا : کورفزی بحر محیط آطلاسیدن پیدا بولمشدر .

لیون } کورفزوری بحر سفیددن پیدا بولمشلردر .
جنوه }
تارانت }
وندیک }
سلانیک }

آوروپا قطعه سنده گی مشهور بوغازلر .

اسقازهرراق } بوغازلری بحر شمالنی بحر بالطیق غه توتاشدرالر .
قانه فات }
سوند }

پادوقالا بوغازی : شمال دیکگزی ایله مانس دیکگزی آراسنده در .

سبته یا که جبل بوغازی : بحر محیط آطلاسی ایله بحر سفید آراسنده در .

بونیفاجیو بوغازی : ساردینییه آطه سی ایله قورسیقه آطه سی آراسنده .

میسینا بوغازی : سیجیلیا آطه سی ایله ایتالیا یارم آطه سی آراسنده .

اوترانت بوغازی : آدریانیق دیکگزی ایله یونان دیکگزی آراسنده .

چناق قلعه یا که اردانیل بوغازی : آطه لر دیکگزی برله مرمه دیکگزی

آراسنده .

استانبول یا که بوسفور بوغازی : مرمه دیکگزی برله قارادیکگزی آراسنده .

کرچ بوغازی : قارا دیکگزی برله آزاق دیکگزی آراسنده .

آوروپانگ مشهور آطه‌لری

آطه‌لری بحر محیط غربیده .

ایسلانڈیه
بریتانیه
ایرلانڈیه

آطه‌لری بحر سفیدده .

باله
مایورقه
مینورقه
قورسیقه
ساردینیه
سیجیلیه
مالطه
کرید
قبریس
ردوس
مدلی

آوروپانگ مشهور یارم آطه‌لری .

اسقاندیناویا یارم آطه‌سی: آوروپانگ شمالده، بوتنی کورفزی ایله
بحر محیط آطاسی آراسنده .

سیمبریك یارم آطه‌سی: آوروپانگ شمالنده، شمال دیک‌گزی ایله
بالطیق دیک‌گزی آراسنده .

اسپانیا یارم آطه‌سی: اوروپانگ جنوبند، بحر سفید ایله بحر محیط
 آطاسی آراسنده.

ایتالیا یارم آطه‌سی: جنوبه تورنین دیکگزی ایله آدریاتیق دیکگزی
 آراسنده.

بالقان یا که روم ایلی یارم آطه‌سی: جنوبه بر طرفه بحر سیاه،
 مرمره، آطه‌لر دیکگزلری ایله ایکنچی طرفه آدریاتیق، یونان
 دیکگزلری آراسنده.

قریم یارم آطه‌سی: قارا دیکگز ایله آزاق دیکگزی آراسنده.

آوروپانگ مشهور بورونلری.

شمال بورونی: اسقاندیناویا یارم آطه‌سینگ شمال طرفنده.

اسقاژان بورونی: سیمبریک یارم آطه‌سینگ شمال طرفنده.

هاغ بورونی: فرانسیه‌نگ شمالنده.

سن ونسان بورونی: اسپانیا یارم آطه‌سینگ جنوبنده.

تاریفا بورونی: جبل طارق بوغازنده.

مانابان بورونی: بالقان یارم آطه‌سینگ بحر سفید اوچنده؛ آوروپانگ

ایک جنوب اوچیدر.

آوروپانگ مشهور طاغلری.

اسقاندیناویا طاغی: اسقاندیناویا یارم آطه‌سینگ، بحر محیط آطاسی

بوینچه شمالدن جنوبکه طوغری اوزایوب کیته.

پیره‌نه طاغلی: اسپانیا یارم آطه‌سینگ شمالنده، شوقدن غربکه

اوزایوب کیته.

آپه نېن طاغلىرى: ايتاليا يارم آطه سينگ شمالدىن جنوبىنە اوزايوب توشە.
 آلېب طاغلىرى: ايتاليا يارم آطه سينگ شمالدىن؛ ايتاليانى
 فرانسەدىن آيورا.

قارپات طاغلىرى: آوروپانگ اورناسىندە، آوسترىيە ايمپىراتورلىقىندە.
 بالقان طاغلىرى: بالقان يارم آطه سىندە، قارادىڭگىزگە باروب طوقتى.
 قافقاز طاغلىرى: قارا دىڭگىز ايلە بىر خىز آراسىندە.
 اورال طاغلىرى: آوروپانى آسيادىن آيورا؛ شمالدىن جنوبىگە توغرى
 اوزايوب توشە.

آوروپانگ مشهور يانار طاغلىرى.

هقلا يانار طاغى: ايسلاندىيە آطه سىندە .
 اتنا يانار طاغى: سىچىلىيا آطه سىندە .
 ۋەزو يانار طاغى: ايتاليا يارم آطه سينگ تىرەنن دىڭگىزى ساحلىندە.

آوروپانگ مشهور نهرلىرى.

پىچورا نهرى: بىر منجىد شمالىغە قويا.
 دۋىناي شمالى نهرى: بىر ابيضگە قويا.
 نەۋا نهرى: پىتر و غراددان اوتوب فىنلاندىيە كورفۇزىنە قويا.
 دۋىناي جنوبى نهرى: رىغا كورفۇزىنە قويا.

	نېمەن
نهرلىرى بالطبق دىڭگىزىنە قويا.	ويستول
	اودەر

آلب }
وهزه ر }
نهرلری بحر شمالغه قویالر . }
ره ن }

تایمس نهری : بریقانیا آطه سننن چغوب بحر شمالغه قویا .
سن نهری : پاریزدن اوتوب مانس دیکگزینه قویا .

لوار }
غارون }
نهرلری بحر محیط آطاسیغه قویالر . }

دورو }
تاج }
وادی الکبیر }
نهرلری اسپانیا یارم آطه سننن بحر محیط آطاسیغه قویالر . }

ابر نهری : اسپانیا یارم آطه سیننک شرق ساحلنن بحر سفیدکه قویا .
رون نهری : فرانسیهدن چغوب لیون کورفزینه قویا .
پو نهری : ایتالیا ننگ شمالنی صولاب آدریاتیق دیکگزینه قویا .
طونه نهری : آلمانیدن چغوب آوستریا ، صربییه ، رومانیا ، ملکولوندن
اوتوب قارا دیکگزرگه قویا .

دنیستر }
دنیپر }
نهرلری روسیهده قارا دیکگزرگه قویالر . }

دون نهری : آزاق دیکگزینه نوگله .

وولغا }
اورال }
نهرلری روسیهده خزر دیکگزینه قویالر . }

آوروپانك مشهور كوللرى .

كوللرى روسييده .

{ لادوفا
 { اونوفا
 { سايما

كوللرى اسقاندېناويا يارم آطهسئنه .

{ وئر
 { وئر
 { ملار

كوللرى آوروپانك وسطئنه (اورطاسئنه).

{ جنوة
 { زورىخ
 { نوفشائل

آوروپادهغى حكومتلر (پادشاهلقلر)

آوروپاده اون توفز حكومت باردر .

۱) آوروپاي روسى حكومتيئر . آوروپاده روسيه مملكتى (روسيه قول آستنداغى يئر) شمال طرفنه بحر محيط منجمد شمالى؛ شرق طرفنه اورال طاغى، اورال نهري؛ جنوب طرفنه بحر خزر، قافقاز طاغلرى، بحر سياه؛ غرب طرفنه رومانيا، آوستريا، آلمانيا مملكتلرى ايله چيكله-نگاندر . آوروپاي روسيه يوز اون ميليون قدر اهالى باردر . اهالينك ايئك كوبي روسلردر . يهود، تاتار، پولاك، روم خلقلرى به-باردر . حكومتنك دينى خريستيان دينيئر . لساني روسچهدر . باشقه ديندهگى آدملر اوز دينلرن ايركنچيلك برله توتالر .

۱۹۰۵ نچى سەنە ۱۷ نچى اۆكتابدون بىزلى روسىيەدە بولغان ھەر
تورلى زاكون، خلق تارقتىن سايلانغان وكىللر كىمكاشى، پادشاھنىڭ
تصدىقى ايله يورىدىر. روسىيەنىڭ پايتختى (پادشاھ تورا تورغان شەرى)
نەوا نەرى اوزەرنە «س. پىتروغراد» شەرىدىر. مىليون يارم قىر
اھالىسى باردىر.

مشھور شەرلىرى : موسقوا . كىيىف ، خارقىف ، آدىسا ، سامار .
قزان شەرلىرىدىر.

(۲) رومانىيە حكومتىدىر. اھالىسى يىدى مىليون قىردىر. كوبىسى
خرىستىيان دىنىنىڭ «قائولىك» دىگان مەنبەدەدر. اسلام، يھود
دىنىدەگى آدملىردە باردىر. ادارەسى مشروطەدر. پايتختى بوخارىست
شەرىدىر «بكرش» دىيىدە ئەيتەلر. مشھور شەرلىرى قلاص ، ابرائىل ،
ياش ، قارا دىگىگىز ساھلىدە كوستنچە شەرلىرىدىر .

بالقان صوغشى مەناسىتى بلەن بلغارىيەنىڭ سىلسىقرە دىگان يىرى
رومانىيە قولىنە كەردى، بونىڭ بلەن برابر آكابر نىچە يوز مڭ كشىكە قوشلىدى.

(۳) بلغارىيە حكومتىدىر. اھالىسى دورت مىليون قىردىر. كوبىسى
بلغار خلقىدىر، اسلام دىنىدە بولغان توركلردە باردىر. حكومتنىڭ دىنى
خرىستىيان دىنىنىڭ «پراوصلاونى» دىگان مەنبەدىر. اسانىدە بلغار
لسانىدىر. ادارەسى مشروطەدر، پايتختى صوفىيە شەرىدىر.

مشھور شەرلىرى : وارنە، روسچق، فلەبە شەرلىرىدىر.

۱۹۱۲ نچى ھەم ۱۹۱۳ نچى يىللردەغى بالقان صوغشىدىن سوڭ توركىيەنىڭ
بايناق يىرلىرى بلغارىيە قولنە كەردى. بو يىرلىرى آلو بلەن بلغارىيەنىڭ
خلقى يىدى سىگىز يوز مڭ قىر آرتىدى. توركىيەنىڭ آتەلر دىگىگىزى

بويندهنى قارا آغاچ همدهده آغاچ ليمانلاریده بلغاریه نکی بولدی .
 (۴) صربیه حکومتیدر . ایکی میلیون یارم قدر اهالیسی بتونلهی
 دیهرلك صرب خلقیدر . منهبیری پراصلاونی منهبیدر . لساناری
 صرب لسانیدر . ادارهسی مشروطه در . پایتختی بیلغراد شهریدر .
 مشهور شهراری: نیش؛ زایچار ، آلكسیناج شهرلیدر .
 بالقان صوغشندن صوڭ ، تورکیه نڭ بالقاندهفی مناستر ، قوصوه ،
 اسکوب و بولارغه باشقه بیک کوب اول و کچرهك شهراری صربیه قولنه
 کوچدی . بویورلنڭ صربیه قولنه کرووی بلهن ، صربیه گه طاغن ایکی
 میلیون قدر خلق قوشلدی .

(۵) قارا طاغ حکومتیدر . اوچ یوزمڭ قدر اهالیسی قارا طاغ
 خلقیدر . دینلری پراصلاونی در ، ادارهسی مشروطه در . پایتختی زورراق
 اول قدر «چیتینه» شهریدر .
 بالقان صوغشندن صوڭ ، تورکیه نڭ اشقودره ولایتنگی قای برییرلری
 و بر نیچه مڭ کشی قاراطاغ حکومتینه قوشلدی .

(۶) آوروپای عثمانی حکومتیدر . «تورکیه حکومتی» دیکه ئه یته لر .
 اهالیسی استانبول خلقی بلهن برکه ایکی میلیون من آرتغراق در .
 تورکیه ده ، تورک ، روم ، بلغار ، آرنادکبی تورلی خلق باردر . حکومت
 دینی اسلام دینیدر . رسمی لسانی تورک لسانیدر . ۱۹۰۸ نچی یلدن پیورلی
 ادارهسی مشروطه در . پایتختی بوسفور بوغازینڭ ایکی ساحلی اوزره یینه بنا
 ایبلگان (صالونخان) استانبول شهریدر . آوروپاتلنڭ قونستان تینوپل دیار .
 مشهور شهراری: ادرنه ، قرق کلیسه شهرلیدر .

سلانېك، اسكوب، مفاستر، يانېه، اشقودره شېھارلى بالقان صوغشنىڭ
 صوڭ تۈركىيە قوللىنىدىغان كىمىيەلەر.

(۷) يونان ھۆكۈمىتى. روسچە گرىتسىيە دېيارى. بىكى مېليون يارم
 قىر اھالىسى يونان (گرىق) خلقىدىر. دىنلىرى پراۋسلاۋنى در. لسانلىرى
 يونان (گرىق) چەدر. ادارەسى مشروطەدر. پايتختى آفېنە شېھرىدىر.
 مشھور شېھارلى: پېرە، غلوص، لارىسادر.

بالقان صوغشنىڭ صوڭ، تۈركىيەنىڭ يانېه شېھرى ھم آطەلر دېڭىزى
 بويىندەغى سلانېك. وقوالە لېمانلىرى يونان ھۆكۈمىتى قوللىنىدۇ.
 بو شېھارنىڭ يونان قوللىنىدىغان كروۋى بلەن يونان پادشاھلىغىنىڭ
 مېليون قىر خلقى قوشلىدى.

آرناۋد كىنەزلىكى. بالقان صوغشنىڭ صوڭ تۈركىيەنىڭ اشقودره
 ولايتى ھم آنڭ اطرافىندەغى مېليوندىن آرتۇراق خلقى بېرىلدى.
 بىر كىنەزلىك يىصارغە آوروپا ھۆكۈمىتى قارار بېردى. بو كىنەزلىككە
 ھازىرگە قىر كىنەز بېلىگولەنمەگان وآنە، تىرتېبلى بىر ھۆكۈمەت بولماسەدە،
 نىز كۈندىن، آرناۋد كىنەزلىكى اسمى بلەن بىر ھۆكۈمەت مېدانغە كېلەچكىدىر.
 (۸) اېتالىيا ھۆكۈمىتى. اوتوز اوچ مېليون قىر اھالىسى اېتالىيان
 خلقىدىر. مەنھىبارى قانولېك ھىنھىيىدىر. لسانلىرى اېتالىيانچەدر.
 ادارەسى مشروطەدر. پايتختى مشھور «روما» شېھرىدىر. مشھور شېھارلى:
 ناپولى، فلورانسە، ميلان، تورەن شېھارلىدىر. اېتالىيان يوزم، مەرمەر،
 كوكرت كېيى نىسەلەر چىقاردۇ.

(۹) اسۋېچەرە (شۋېتسارىيە) ھۆكۈمىتى. آوروپانىڭ اورطاسىدە
 كېچىكەنە بىر مەملىكەت، اسۋېچەرە بىۈك تاغلىرى، زور كۆللەر، مانور

بولونلرى بار بىك گوزل بر ممالكندر . صافى هواسن ايسنهمك، ماتور
 بيلارن كورمك اوچون اسويچره گه هر طرفدن آدمار كيلهدر .
 اوچ ميليون يارم قدر خلقينىڭ كوبسى پروتستان منهندهدر؛
 قالغانلرى قاتولىكدر . اسويچره ده آلمان، ايتاليان فرانسوز تللىرى ايله
 سويله شهلر . ادارهسى جمهوريتدر . پايتختى «برن» شهيدير .
 مشهور شهلرى: جنوه زوريخ شهلرليدر . اسويچره ده هر تورلى
 ساعت اشله نوب، دنياڭ هر طرفنه يبه رلهدر . اسويچره نىڭ خلقى
 معرفتلى هم بىك طرشدر .

۱۰) اسپانيه يارم آطه سنىڭ اسپانيه حكومتيدر . اون سىكز ميليون
 قدر اهالىسى اسپانيول خلقيدر . دىنلرى قاتولىك دينيدر . لسانلرى
 اسپانيول لسانيدر . ادارهسى مشروطه در پايتختى مادريد شهيدير .
 مشهور شهلرى: بارسلون، قادىقس، سهويل شهلرليدر . اسپانياده
 زيتون، پىلسين، توت، يوزوم كىي ييمشلىر اوڭگوره در . اسپانياده،
 اولده عربلر حكومت ايتدى، اول چاقده اسپانيافه «اندلس» دىب
 ئه يته لار ايدى .

۱۱) اسپانيه يارم آطه سنىڭ غرب ساھلىڭ «پورتىگىز» حكومتيدر .
 بيش ميليون قدر اهالىسى پورتىگىز خلقيدر . منھىلوى قاتولىكدر .
 ادارهسى مشروطه در . پايتختى تاج نھرىڭ بجر محيط آتلاسيغھ
 قويغان بىرنده «ليزبون» شهيدير . فاروه، پورتو شهلرى مشهوردر .
 ۲۱) فرانسە حكومتيدر . اوتوز سىكز ميليون اهالىسى فرانسوز
 خلقيدر . منھىلوى قاتولىك منھىيدر . لسانلرى قبايه بارساڭده
 سويله شورگه يارى تورغان فرانسوز لسانيدر . فرانسوز دنياڭ

ایک مدنیتمی، ایک معرفتی آدمیوںندار. ادارہ سی جمہوریہ در. پایتختی سن نهرینک ایک ساحنه بنا ایدلگان (صالونغان) دنیانک ایک گوزل شهری مشهور «پاریژ» شهریدر.

مشهور شهرلری: مارسیلیا، لیون، بوردو، طولون، هاور، شربورغ شهرلریدر. فرانسه ده نوری ایگن وتورلی ییمشار اولگوره در. طوفرانندن نوری معنلر اچغادر. فرانسه ده فابریقا و زاوودلر کوبدر. فرانسوزلر بو فابریقالرده تورلی ماتیریا اشله توب دنیانک هر طرفنه ایلتوب صانلر و دنیانک آخه سنی جیبوب آلوب فایتالار، شونک اوچون فرانسه دنیانک بای مملکتارندندر. خلقیده بیک اشلکی، بیک طرفیدر.

۱۳) بلچیکا حکومتیدر. یدی میلیون قدر خلقی پروتستان مذهبیده در. بلچیقاده فرانسوز، آلمان لسانلری ایله سویله شهر. ادارہ سی مشروطه در. بلچیکا هنری بیک آخه کیتکان بر مملکتدر. طوفرانی بیک برکتلی در. پایتختی «بروکسل» شهریدر. مشهور شهرلری: لیژ، انورس، غاند شهرلریدر.

۱۴) هولاندیه حکومتیدر. بیش میلیون قدر اهالیسی پروتستان مذهبیده در. ادارہ سی مشروطه در. بوده هنری بیک آخه کیتکان بر مملکتدر. پایتختی زویده رزه کورفرزنده «آمستردام» شهریدر. پادشاهی «لاهی» شهرنده تورادر.

مشهور شهرلری: روتددام، اوترهخت شهرلریدر.

۱۵) بریتانیا، ایرلاندیه آطه-ارنده انگلتره حکومتیدر. فرق ایکی میلیون قدر اهالیسی انگلیز خلقیدر. مذهباری پروتستان

مەنبەلىرى. لسانلىرى انگلىز لسانلىرى. ادارەسى مشروطەدەر. پوفراغىدىن بىك كۆب يېرى كۆمۈرى چىقار. انگلىترەنىڭ سوداسى بىتون دىيانى توتىشىدەر. انگلىزلىرى اياڭ معرفتلى و اياڭ ھىزلى خلقىدەر. پايتەختى تايمس نەرى اوزەرىنە بنا ايدىلگان، دىيانىڭ بونچى ايمانى و دىيانە اياڭ كۆب نفوسلى (كشىلى) مشهور «لوندن» شەرىدەر.

مشهور شەرلىرى: بونمىغام، مانچىستەر، ليورپول، ادىمبور، غلاسقو،

دوبلان شەرلىرىدەر.

۱۶) اسقانىدىنا و ايايامر آطە سىنە اسوج، نور وچ حكومتلىرىدەر. آلتى مىليون قدر خلقى پروتستان مەنبەندەر. لسانلىرى اسوج لسانلىرى. ادارەلىرى مشروطەدەر. اسوج مەملىكەتدە اورمانلىرى بىك كۆبىدەر. آغاچ يوق مەملىكەتگە اسوجدىن آغاچ كىنەدەر. اسوج نور وچ حكومتلىرى اولدە بىر حكومت ايدى، حاضر دە آيرم آيرم حكومتلىرىدەر. اسوجنىڭ پايتەختى استوقهولم شەرىدەر. نور وچنىكى قرەستىيانىە شەرىدەر. مشهور شەرلىرى: اوپسالە، غوتبورغ شەرلىرىدەر.

۱۷) سىمبىرىك يارم آطە سىنە دانىمارقە حكومتلىرىدەر. ايكى مىليون يارم قدر خاقتى پروتستان مەنبەلىرى. كىچىنلىرى ايسگن ايكەك، بالق اولامق بىرلەدەر. ادارەسى مشروطەدەر. پايتەختى سىلانە آطە سىنە «قوپپهاغ» شەرىدەر.

مشهور شەرلىرى: اودانسه، آلپورغ و يېبورغ شەرلىرىدەر.

۱۸) آلمانىە حكومتلىرى. «گىرمانىە» دىبە ئەيتەلەر. آلمانىانڭ اوز اچىندە كچكە كچكە كۆب حكومتلىرى باردەر، شوشى حكومتلىرىنىڭ بارسىنە بردن «آلمانىە» دىلەر. ابللى آلتى مىليون قدر اھالىسى آلمان خلقىدەر.

۲۴

منہجہلری قاتولیک و پروتستانلقدر . لسانلری آلمان لسانلندر .
 ادارہسی مشروطہدر . آلمانہنک ٹو فراغندن بیر کومری چغادر .
 آلمانر کوب حیوان تربیہ ایتہلر ، جیتون کیندر اش کوب ایگہلر .
 آلمانیا ، معرفت ، ہنر ، سودا بیک آغہ کیتکان بر مملکندر .
 پایتختی «بیولین» شہریدر .

مشہور شہرلری: درسک ، مونیخ . اشتوتگارد ، اولدنبورغ ،
 دارمشاد شہرلریدر .

(۱۹) آؤستریا۔ مجارستان حکومتیدر . بو مملکت بری آؤستریا
 ایکنچسی مجارستان اسمندہ ایکی حکومت بولسده پادشاہلری بردر .
 فرق سیکز میلیون قدر اہالیسی نیمس ، مجار خالقیدر ، منہجہلری
 قاتولیکندر . یہودیہلر ایلہ پروتستانلرودہ باردی . لسانلرن نیمس و مجار
 لسانلندر . ادارہسی مشروطہدر . کیچنشلری حیوان تربیہلہک و ایگن
 ایکمک بولہدر . پایتختی طونہ نہری اوزہرندہ «ویانہ» شہریدر . مجارستاننک
 مرکز ادارہسیدہ طونہ نہری اوزہرندہ «بوداپشتہ» شہریدر .
 مشہور شہرلری: آغرام ، غراج ، پراغ ، تریستہ شہرلریدر .

آسیا قطعہسی .

آسیا قطعہسی شمال طرفندن بحر منجمد شمالی؛ شرق طرفندن
 بحر محیط کبیر جنوب طرفندن بحر محیط ہندی؛ غرب طرفندن شاب
 دیگگزی (بحر احمر ، سویس قانالی . بحر سفید ، آطہلر دیگگزی ،
 مرمہ دیگگزی ، استانبول بوقازی ، بحر سیاہ ، قافقاز طاغلاری ، بحر حزر ،
 اورال نہری ، اورال طاغلاری ایلہ چیکہ نگاندر . آسیا قطعہسی بیش

قطعه‌نڭ ايڭ زورسىدر؛ آفريقا ايله آوروپانڭ ايگىسندن زوردر.
آسيانڭ اورطا ييرارى زور بر بايلا بولوب دنيانڭ ايڭ
بىوك طاغلىرى ايله دورت ياغىندن دىيله‌نگاندر.

جنوب طرفىده بىك كىڭ هم آشلىقنى بىك اوسىره تورغان اووه‌لر
باردر. غرب طرفىده كىڭ چوللر بولنور. شمال طرفلىرىده باناقلىقلر،
زور، زور اورمانلر، وباشلىرىده قار بىتى تورغان طاغلىر بولنور.
آسيانڭ شمال طرفلىرىنڭ هواسى بىك سووق. جنوب طرفلىرى
بىك اسسىدر. آسيا قطعه‌سىده هر تورلى آشلىق ونباتات اوسىدر.
آسيا طوفرانغىدىن تىمر، باقر، قورغاشىن، آلتون كۆموش كىبى
هر تورلى معدنلر چىقارد. آلماس، ياقوت انجى كىبى قىمتملى
طاشلارده بولنور.

آسياده سىكز يوز توقسان مىليون قىر اهالى باردر. يكرىمى بىش
مىليون قىرىبىسى مسلم (مسلمان) قىلغانلىرى غير مسلمدر. آسيا
خاقىنڭ توسلىرى سارىدر.

آسيا قطعه‌سىده كى مشهور دىڭگىزلىر.

بجر محىط منجمد شمالى: آسيانڭ شمال طرفىده.

	}	بهرنك دىڭگىزى
		اوخوتسقى دىڭگىزى
		ياپونىا دىڭگىزى
		بجر اصفر
		چىن دىڭگىزى
آسيانڭ شوق طرفىده		
بجر محىط كىبرىدىن پىدا بولمىشلىر.		

۱۹۵۰ - ۱۰
۸۹۵

- بحر محیط کمبیر : آسیاناک شرق طرفندہ .
 بحر محیط ہندی : آسیاناک جنوب طرفندہ .
 عمان دیکگزی : جنوب طرفندہ بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 شاپ دیکگزی : آسیاناک غربندہ بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 بحر سفید : بحر محیط آطلاسیدن پیدا بولغان .
 بحر خزر : ہیچ بر دیکگزدن پیدا بولماغان .

آسیا قطعہ سندہ کی مشہور کورفلر .

- عدن کورفزی : بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 بصرہ کورفزی : عمان دیکگزدن پیدا بولغان .
 بنغالہ کورفزی : بحر محیط ہندیدن پیدا بولغان .
 سیام } کورفلری چین دیکگزدن پیدا بولمشلوردر .
 تونکین }
 پچیلی کورفزی : بحر اصغر (صاری دیکگزی) دن پیدا بولمشلور .
 اوبی } کورفلری بحر منجہ شمالیدن پیدا بولمشلوردر .
 ینیسہی }

آسیا قطعہ سندہ کی مشہور بوغازلر .

- بهرنک بوغازی : بحر محیط منجہ شمالی ایلہ بہرنک دیکگری آراسندہ .
 قورہ بوغازی : یاپونیا دیکگزی ایلہ بحر اصغر آراسندہ .
 مالاقا بوغازی : چین دیکگزی ایلہ بحر محیط ہندی آراسندہ .
 هرمز بوغازی : عمان دیکگزی ایلہ بصرہ کورفزی آراسندہ .

عدن بوغازی: بحر محیط هندی ایله بحر احمر آراسنده.

سویس قانالی: بحر احمر ایله بحر سفید آراسنده.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور آطه‌لر.

سیمیریای جدید طاقم آطه‌لری: بحر منجمد شمالیده روسیه‌گه تابع (روسیه قولنده).

ساخالین آطه‌سی: اوخوتسکی دیگ‌گوننده شمال طرفی روسیه‌گه جنوب طرفی یاپونیه‌گه تابعدر.

قوریل طاقم آطه‌لری: بحر محیط کپیورده، بعضسی یاپونیاغه بعضسی چینگه تابعدر.

یزو

نیفون

کیوسیو } آطه‌لری بحر محیط کپیورده یاپونیاغه تابعدر.

فورموز

لیوکیو

هاینان آطه‌سی: چین دیگ‌گزنده، چینگه تابعدر.

آیدامان طاقم آطه‌لری

نیقوبار } » » » } بحر محیط هندیده انگلتوره‌گه تابعدر.

سوندیب (سیلان) آطه‌سی

قبریس آطه‌سی: بحر سفیده، انگلیز قولندهدر.

ردوس

مدلی } آطه‌لری بحر سفیده، ترکیه‌گه تابعدر.

ساقز

آسیا قطعه‌سندگی مشهور یارم آطه‌لر.

- قامچاتقا یارم آطه‌سی: بهرنك ديك‌گزی ایله اوخوتسق ديك‌گزی آراسنده.
 قوره یارم آطه‌سی: یاپون ديك‌گزی ایله بحر اصفر آراسنده.
 هند چینی یارم آطه‌سی: چین ديك‌گزی ایله بنغاله کورفزی آراسنده.
 مالاقا یارم آطه‌سی: هند چینی یارم آطه‌سینگ جنوب اوچنده.
 هند یارم آطه‌سی: بنغاله کورفزی ایله عمان ديك‌گزی آراسنده.
 عربستان یارم آطه‌سی: بصره کورفزی ایله شاب ديك‌گزی آراسنده.
 آناتولی یارم آطه‌سی: بحر سفید ایله بحر سیاه آراسنده.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور بورونلر.

- چلوسکین بورونی: شمالده، آسیانك ایك شمال اوچی.
 شرق بورونی: بهرنك بوغازینه چغا.
 لویاتقا بورونی: قامچاتقا یارم آطه‌سینگ جنوبنده.
 قامبوج بورونی: هند چینی نك جنوب اوچنده.
 رومانیا بورونی: مالاقا یارم آطه‌سینگ جنوبنده، آسیانك ایك
 جنوب اوچیدر.
 قومورین بورونی: هندستان نك جنوبندهدر.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور طاغلر.

طاغلری سیبیریا ایله چین آراسنده، شرق بورنیفه
 باروب طوقتیدر.

آلتای
 بابلونوی
 استانوی

نیانشان طاغری: تورکستان طرفندن چین اچینه اوزایوب کره در.
 قاراقروم { طاغری: هندستاننڭ شمالسده چین ایله هندستان
 هیمالایا } آراسنده چیکسور.
 لبندان طاغری: آسیانڭ بحر سفید ساحلنده در.
 آرات طافی: قافقازیه، ایران، آناتولی آراسنده در.
 دنیانڭ ایڭ بیوک پیری هیمالایا طاغلرنده غوربزونقار طاغیر.

آسیا قطعهسندگی یانار طاغیر.

کیلوچسکی یانار طافی: قامچانقا یارم آطهسند.
 فوزی یاما یانار طافی: یاپونینانڭ نیفون آطهسند.

آسیا قطعهسندگی مشهور نهرلر.

اوبی { نهرلری آلتای طاغلرندن چغوب، بحر منجمد شمالیگه قویالار.
 ینیمسی
 لینا }
 آمور نهری: یابلونوی طاغلرندن چغوب اوخوتسقی دیگگزینه قویادر.
 هوانغ هو نهری: تیببت یایلاستندن چغوب پچیلی کورفزینه قویادر.
 یانغ - چه - کیانغ نهری: تیببت یایلاستندن چغوب بحر اصفرگه قویادر.
 مه قونغ نهری: تیببت یایلاستندن چغوب چین دیگگزینه قویادر.
 براهما پوترا نهری: هیمالایا طاغلرینڭ شمال طرفندن چغوب بنغاله
 کورفزینه قویادر.
 غانچ نهری: هیمالایا طاغلرینڭ جنوب طرفندن چغوب بنغاله کورفزینه
 قویادر.

هندوس یا که سند نهری: هیمالایا طاغلرینک شمال طرفندن چغوب
 عمان دیک-گزینه قویادر.

دجله، فرات نهرداری: آناتولیدن چغوب، ایسکی برکه قوشلوب شط
 العرب اسمن آلوب بصره کورفزینه قویالار.
 چیحون نهری: قارا قروم طاغلرندن چغوب آرال کولنه قویادر.
 سیحون نهری: تیانشان طاغلرندن چغوب آرال کولنه قویادر.

آسیا قطعه‌سندگی مشهور کولر.

بایقال {
 بالقاش { کولاری سیبیر یاده.

لوب نور کولی: چینده.

آرال کولی: تورکستانده.

اورمیة کولی: عجمستانده.

لوط کولی: سوریه‌ده آق دیک-گزگه یقیندر.

آسیا قطعه‌سندگی مملکتلر.

آسیا قطعه‌سندگی، اون قدر مملکت باردر.

(۱) آسیای روسیدر. آسیای روسی، سیبیریا، تورکستان قافقاز

اسمارنده اوچ کیسه‌کسگه بولنه‌در.

(۱) سیبیریا: توقز اون میلیون قدر اهالیسی تورلی خلقدر.

دین، لسان، عادتلری هم تورلی تورلی‌در.

مشهور شهرلری: اومسقی، طومسقی، ایرقوتسقی، طابواسقی،

سیمپولاتینسق، یاقوتسق در. یاپون دیکگزنده ولادیواستوق
شهری سیمپیریانگ لیمانیدر.

(۲) تورکستان: ییدی میلیون قدر اهالیسی باریسیده مسلم در.
تورکستانده سودا اوچون چیتدن بارغان یهودی، روس کبی
آدملرده باردرد.

تورکستانده فی خیوه خانلغی، پایتختی «خیوه» شهری، بخارا
خانلغی، پایتختی «بخارا» شهری ایکیسیده روسیه حمابه سنکهدر.
تورکستاننڭ مشهور شهرلری: آقمولینسق، خوقند، چمکند،
اندیجان، تاشکند، سمرقند شهرلریدر.

(۳) قافقازیه: اهالیسی ییدی میلیون قدردر. کوبسی چیوکسلردر.
روس، نهرمن، قزلباش، تاتار، تورک کبی خاقلرده باردرد.
مشهور شهرلری: تیفلیس، قونایس، اریوان، شماخی،
شیروان، باکو، قارص، باطوم شهرلریدر.

(۲) آسیای عثمانیدر. آسیای عثمانی: آناتولی، سوریه
عربستان اسمارنده اوچ کیسه کنگه بولندهدر.

آناتولی: اون سیگز میلیون قدر اهالیسینڭ کوبسی اسلام دیننده
بولغان تورکلردر. نهرمن، غریق کبی خرهستیان دیننده بولغان
خاقلرده باردرد.

مشهور شهرلری: ارضروم، سینوب، وان، بغداد، بصره، ازمیر،
بروسه، طربزون شهرلریدر.

(۳) سوریه. اهالیسی اوچ میلیون قدردر. کوبسی اسلام

دیننڭ عرب خلیقیدر. خرهستیان دیننده بولغان عربلرده باردیر. بولاردن باشقه روم نهرمنی وسودا اوچون کیلگان آوروپا خلیقیده باردیر. مشهور شهرلری: شام، بیروت، قدس، یافه، حلب، حما، طرابلس، صیدا، عسکا شهرلیدر. بیروت شهری فرانسوز، آمریکان ایتالیان کبی آوروپانڭ توری ملتلی طرفندن صالحونغان زور، زور مدرسهلری برله مشهوردر.

۴) عربستان اهالیسی اسلام دیننده بولغان عربلردر. سانلری بیگوک معلوم توغلدر. عربستان یارم آطه سینڭ اورطاسنڭ توریکیه قول آستنده بولماغان شیخقلرده باردیر.

مشهور شهرلری: مکه، مدینه، جدّه، یمنوع صنعا شهرلیدر. عربستانڭ جنوب اوچنڭ، عدن کورفرزی یانداغی عدن شهری انگلتیره نکیدر.

۵) ایران: بو مملکتکه عجمستان دیکه نیهتهلر روسچه پیرسییه دیلر. اون میلیون قدر اهالیسی عجم (قزلباش یساکه پیرسییان) در. دینلری اسلام دینیدر، ادارهسی مشروطه در. پادشاه سینده «شاه» دیلر. پایتختی طهران شهریدر. اصفهان، شیراز، تبریز، همدان مشهور شهرلرنددر.

۶) افغانستان. آلتی میلیون قدر اهالیسی افغان خلیقیدر. دینلری اسلام دینیدر. ادارهسی مسنقله در. پایتختی کابل شهریدر. مشهور شهرلری: جلال آباد، قندهار، هرات، بلخ شهرلیدر. زمانه نڭ معارف هنر و صنایعی بو مملکتده یوق کبیدر.

(۷) بلوچستان. بر میلیون قدر اهالیسی بتونلهی اسلام دیننده در. اداره سی مستقله در. پای تخنی کلات شهر یسدر. بلوچستان انگلتره حمایه سنده (قول آستنده) در.

(۸) هندستان. اوچبوز میلیون قدر اهالیسی بسارد در. بیتمش میلیون قدر لیسی مسلماندر، اون میلیون قدر لیسی خریستیان در. قالغانلاری براهما بوده اسمارنده گی جوس دینلر نده در. هندستانده انگلیز، فارسی، اوردو لسانلری قولالانولادر. پایتختی فانچ نهری آغزنده «قالکوته» شهر یسدر.

مشهور شهرلری: بومبای (عمان دیکگزی ساحلنده هندستانانک سودا لیمانیدر) دهلی، الله آباد، حیدر آباد، پیشاور، مدراس، بنارس (غانچ نهری اوزرنده هندوسلر انک مقدس شهری) سیلان آطه سنده قولومبو شهرلری یسدر.

هندستان کچکنه کچکنه حکومتلرگه بولنگان بولسه ده باریسی انگلتره قول آستنده در. هندستانده دوگی، بغدادی مامق قهوه (کوفی) چای کبی نرسلر یتشه در.

(۹) هند چینیی. فرق میلیون قدر. اهالیسی انک کوبی براهما، بوده منهلر نده در. بومملکت آلتی حکومتکه بولنده در.

(۱) نچی بیرمان حکومتی در. پایتختی ساندالای شهر یسدر. انگلترگه تابعدر.

(۲) نچی تونکین حکومتی در. پایتختی هانوی شهر یسدر. فرانسه غه تابعدر.

(۳) نچی آننام حکومتیدر. پایتختی هونته شهریدر. فرانسه‌غه تابعدر.

(۴) نچی سیام حکومتیدر. پایتختی بانقوک شهریدر. مستقل یورلی حکومتیدر.

(۵) نچی قوشین شین حکومتیدر. پایتختی سایگون شهریدر. توغریدن توغری فرانسه اداره‌سنددر.

(۶) نچی قامبوج حکومتیدر. پایتختی پنومپینگ شهریدر. فرانسیه‌گه تابعدر. مالاپیارم آطه‌سی انگلتره‌نکیئر. بویارم آطه‌نڭ اوچبده جوهور حکومتی دیگان کچکنه بر اسلام حکومتیه باردر.

(۱۰) چین حکومتیدر. قطای دیبده ئه‌یتهار. اهالیسی دورت یوز میلیون قدردر. شامان، بودده، قونفوسیوس کبی مجوس مذهبانه درلر. بومذهباری اوزلرینڭ عالماری طرفندن چغارلمشدر. چین نڭ اهالیسی ناداندر. حاضرگی زمانده کوزلرن آچوب یوقیلارندن توروب طرشامافه باشلادیلار. چیننڭ اداره‌سی جمهوریه‌در. پایتختی پیکین شهریدر. مشهور شهرلری: تهن‌زین، شانخای، چیفو، فانتون شهرلریدر.

(۱۱) یاپونیا حکومتیدر. اهالیسی قرق بیش میلیون قدردر. کوبسی بودده، نه‌هینده‌در. اداره‌سی مشروطه‌در. یاپونلار علم، معرفت، هنرده بیک آغخه کیتکان خلقدر. یاپونیانڭ پایتختی نیفون آطه‌سندده توکیو شهریدر. یبو شهری دیبده ئه‌یتهار.

مشهور شهرلری: یوقوهاما، کیوتو، اوزافا، ناغاساکی شهرلریدر.
(۱۲) قوره حکومتیدر. قوره یارم آطه‌سنددر. اون ایکی میلیون قدرخلقی بتونله‌ی ناداندر. دینلری بودده دینیدر. اداره‌سی مستقله‌در.

پايتختى سئول شھرىدۇر. ھازىرقى كۈنمۇ دە قورىيە ياپونىيانىڭ بىر ولايتى
ھېسابلىنىدۇ.

آفرىقا قىتئەسىنىڭ بايانى .

آفرىقا قىتئەسى شىمال تەرىپىدىن بىر سىفىد، غەرب تەرىپىدىن بىر مېھىپ
آتلاسى، شەرق تەرىپىدىن بىر مېھىپ ھىندى ئوكيانى بىر ھىندى ئوكيانى بىر
آفرىقا قىتئەسى ئورماندىن ئاچىق ئورمانغا ئۆزگىرىدۇ. آفرىقانىڭ مەسىرى تونىس
ھۆكۈمەتلىرىدىكى بىر سىفىد ساھىلىدىن باشقا ساھىللىرى تاغلىق. ئاچ تەرىپىنىڭ
كۆپ يوللىرى قۇياشنىڭ سىيلىشىشى بىلەن يانغان جەھەتتىكى قۇم چۆللۈرىدۇر.
دۇنيانىڭ ئاڭ كەڭ چۆلى (صحراى كبرى) آفرىقادىن بۇ چۆللۈرنىڭ قايسىلىرىدە
سول، آغاچلىق، اولەنلىك، چەچەكلىك يوللاردا بولىدۇ. بۇ يوللارنىڭ «واچ»،
دېيىش ئىنتايىن. خەلقى بوزايلىق مېليون قىلدى. تولىرى قارادۇر. آفرىقانىڭ
ساھىللىرى ئورمانلىق قولى ئاستىدە. اورمانلىق يوللىرى يوللىق قولىدە
بولۇپ، ئاھالىسى دە ھەشە، ئىلىم ۋە مەكتەپتىن مەھرۇمدۇر.

آفرىقا قىتئەسىدىكى مەشھۇر دېڭىزلىرى .

- بىر سىفىد: آفرىقانىڭ شىمال تەرىپىدە.
- بىر مېھىپ آتلاسى: آفرىقانىڭ غەرب تەرىپىدە.
- بىر مېھىپ كبرى: آفرىقانىڭ جەنۇب تەرىپىدە.

بجر محیط مندی }
بجر احمر } آفریقا ننگ شرق طرفندہ در .

آفریقا قطعہ سندہ کی مشہور کورفز لر .

کینہ کورفزی: آفریقا ننگ غرب طرفندہ، بجر محیط آطلا سیدن پیدا بولمشر .

قابس کورفزی: آفریقا ننگ شمال طرفندہ، تونس مملکتندہ، بجر سفید دن پیدا بولمشر .

سدرہ کورفزی: شمال طرفندہ، طرابلس غرب مملکتندہ، بجر سفید دن پیدا بولمشر .

آفریقا قطعہ سندہ کی مشہور بوغاز لر .

سویس قانالی: بجر سفید ایله شاب دیگگیزی آراسندہ .
باب المنذب بوغازی: شاب دیگگیزی ایله عدن کورفزی آراسندہ .
موزامبیق بوغازی: آفریقا قطعہ سی ایله ماداگاسکار آطہ سی آراسندہ .
جبل طارق بوغازی: بجر محیط آطلا سی ایله بجر سفید آراسندہ .

آفریقا قطعہ سندہ کی آطہ لر .

آصور آطہ لری: بجر محیط آطلا سیدہ پور تکیزگہ تابعدر .
مادہر آطہ سی: بجر محیط آطلا سیدہ پور تکیزگہ تابعدر .
قناریہ آطہ لری: بجر محیط آطلا سیدہ اسپانیہ گہ تابعدر .

- یشیل بورون آطه لری: بحر محیط آطلاسیده پورتکیزگه تابعدر .
 آسانسیون آطه سی: بحر محیط آطلاسیده انگلتره گه تابعدر .
 سمث هلن آطه سی: بحر محیط آطلاسیده انگلتره گه تابعدر .
 فرناندوپو آطه سی: کینه کورفرزنده اسپانیه گه تابعدر .
 سن توما آطه سی: کینه کورفرزنده پورتکیزنکیدر .
 ماداغاسقار آطه سی: بحر محیط هندیده فرانسه گه تابعدر .

آطه لری بحر محیط هندیده انگلیزنکیدر .	سیشیل آمیرانت اسقوطره
---------------------------------------	-----------------------------

آفریقا قطه سنده گی مشهور بورونلر .

- بون بـورونی : آفریقانڭ شمالنده، تونس مملکتی ساحلنده .
 بیاض بـورون : بحر محیط آطلاسیغه چغادر .
 یشیل بـورون : آفریقانڭ غربنده سنه غامبیا مملکتنده .
 لویز بـورونی : غربده کینه، کورفرزنده .
 امید بـورونی : آفریقانڭ جنوب اوچنده .
 غاردافوئی بـورونی: آفریقانڭ شرقنده، اسقوطره آطه سی قارشنده .

آفریقا قطه سنده گی مشهور طاغلر .

- آطلاس طاغلری: آفریقانڭ شمالنده، جزائر، فاس مملکتلرنده .
 قونغ طاغلری: آفریقانڭ غربنده، کینه شمالی مملکتنده .
 قامرون طاغلری: آفریقانڭ غربنده کینه کورفرزی ساحلنده .

لوپانا طاغلری : آفریقا نڭ شوقندە، موزامبیق مملکتندە.
حبش طاغلری : » » حبش مملکتندە.

آفریقا قطعەسندەگی مشهور نەرلەر.

• نیل نهری : آفریقا نڭ اورتاسندەفی ویقتور نیانزا کولندن چغوب بحر سفیدکە قویا.

سنهغال } نهرلری قونغوطاغلرندن چغوب بحر محیط آطلاسیگە قویالر.
غامبیا }

نیغر نهری : قونغو طاغلرندن چغوب کینه کورفزیئە قویا .
قونغو نهری : قونغو مملکتنی صولاب ، کینه کورفزیئە جنوبندە بحر محیط آطلاسیگە توگله .

زامبزی نهری : موزامبیق مملکتندە بحر محیط هندیکە توگله .
اورانژ نهری : اورانژ مملکتندن چغوب ، غرب طرفندە بحر محیط آطلاسیگە توگله .

آفریقا قطعەسندەگی مشهور کوللەر.

چاد کولی : آفریقا نڭ اورتاسندە، سودان مملکتی اچندە .

	نانغانیقا
کوللری خط استوا طرفندە بولدقلری اوچون	ویقتور نیانزا
بارسنی خط استوا کوللری دیپ ئه یتهلر	آلبر نیانزا
	آلبر آدووارد

نیاسا کولی : موزامبیق مملکتی اچندەدر .

آفریقا قطعه‌سندگی مملکت‌ها:

آفریقا قطعه‌سندگی اون آلتی مملکت باردی:

(۱) مصر: اون میلیون قدر اهالیسی عرب‌در. دینلری اسلام دینیدر. بر میلیون قدریسی خره‌ستیاندر. لسانلری عربچه‌در. مصرده، سودا اوچون کیلگان تورک، روم، فرانسوز انگلیز کبی ملتدرده باردی. مصر مملکتی تورکیه‌گه تابعدر. حاکم‌لرینه «خدیو» دیلر. حاضرده مصرنی انگلیزلر اداره ایتوب تورادر، مصرنک بتون تورک‌گی مشهور نیل نه‌ری آرفاسنده‌در. مصردن آوروپاغه بیک کوب مملکتی کیتیه‌در. پایتختی نیل نه‌ری اوزهرنده «قا‌هره» شهریدر. مشهور شهرلری: اسکندریه، پورت سعید، سویس، اسماعیلیه، طنطا، فیوم، آسیوطدر.

مصرنک جنوبنده‌گی «نوبه» مملکتیده مصرغه تابعدر. پایتختی «خرطوم» شهریدر.

(۲) حبش: مصرنک جنوبنده‌در دورت میلیون قدر اهالیسی‌نک دینلری خیره‌ستیان دینیدر. اداره‌سی مستقلدر. پادشاهلرینه «نجاشی» دیب نه‌ینه‌لر. پایتختی آدیس آبابا شهریدر.

(۳) طرابلس غرب: آق دیک‌گز ساحلنده‌در.

۱۹۱۲نچی یلده تورکیه قولندن چغوب ایتالیه قولینه کردی. طرابلس‌نک اچ طرفلنده‌غی عربلر ایتالیایه بویصنودن باش طارتوب ایتالیا بلهن همان صوغشالر.

بر میلیون قدر خلقی اسلام دیننده‌در. مرکز حکومتی آق دیک‌گز ساحلنده «طرابلس» شهریدر.

مشهور شهرلری: غدامس، فزان، مرزوق شهرلری.

(٤) تونس: آفریقانڭ آق دیکگز ساحلنده فرانسهغه تابعدر.

ایکی میلیون قدر خلقی اسلام دینندهدر، مرکز ادارهسی آق

دیکگز ساحلنده «تونس» شهرلری.

مشهور شهرلری: قیروان، بیزرطه شهرلری.

(٥) جزایر: آق دیکگز ساحلنده، فرانسه ادارهسنددر.

دورت میلیون یارم قدر خلقی عربدر. دیناری اسلام دینلری.

مرکز حکومتی آق دیکگز ساحلنده «جزایر» شهرلری.

مشهور شهرلری: قسطنطین، اوران شهرلری.

(٦) فاس: اسپانیا شبه جزیرهسندن جبل طارق بوغازی برله

آیرلغان. آروپا لساننده «ماروق» دیلر. سیگز میلیون قدر خلقی

عربدر. دینلری اسلام دینلری. فاسلیار علم، معارف و مدنیتدن

مخرومدر. ادارهسی مستقلدر. پایتختی مراکش (ماروق) شهرلری.

مشهور شهرلری: طنجه، تتران فاس، موغادور شهرلری.

فاس حکومتی اسپانیا هم فرانسه حکومتلری قولنه کروب بتکان حکمندهدر.

(٧) صحرای کبیر: بو مملکت بیک کینگ قوم چولیدر. خلقینڭ

صانی معلوم توگلدنر. کوبسی اسلام دینندهدر. علم، معارف، مدنیتدن

بتولهای مخرومدر. صحرای کبیر مملکتی کچکنه کچکنه شیخقلرغه

بولنمشدر. زور بر پادشاهلق یوقدر.

مشهور شهرلری: آغایلی، آغادس، آرنادر.

(٨) سنهغامبیا: صحرای کبیرنڭ جنوبنده سنهغال و غامبیه نهرلری

آراسندغی ییرلردر. بو مملکتنڭ اچکی طرفلری ییرلی حکومتلر

قولنده در . محیط آطلاسی ساحلی فرانسوز، انگلیز، پورتکیزلر
اداره سنده در . فرانسوزلرنڭ مرکز اداره سی «سن لوئی»؛ انگلیزلرنڭ
«بانورست» پورتکیزلرنڭ «قاشمو» شهرلریدر .

(۹) کینه شمالی: سنهغامبیانڭ شرقنده، کینه کورفزینڭ
شمال ساحلی ییرلردر . بو ساحلگه توری توری اسملر پیرلوب
آروپا حکومتلرنڭ اداره سنده در .

(۱) سیررالئون ساحلی در . انگلیز اداره سنده در . مرکزی
فریطوون شهر یسر .

(۲) جیوبات ساحلیدر . جمایر متفقہ آمریکا حکومتی طرفندن
تأسیس ایدلگان لیبرییا جمهوریتی اداره سنده در . مرکز اداره سی
مونروویا شهر یسر .

(۳) فیل دیشنی ساحلیدر . فرانسوزلر اداره سنده در .

(۴) آلتون ساحلیدر . انگلتره اداره سنده در .

(۵) آشانتی حکومتیدر . آلتون ساحلندن اچده رکه ییری
بر حکومتی . پایتختی قوماسی شهر یسر .

(۶) اسیر ساحلی در . بوساحله داهومه حکومتی فرانسغه تابعدر .

(۶) بنن ساحلیدر . بنن ساحلنده بنن حکومتی نڭ مرکزی بنن
شهر یسر . بنن ساحلی نڭ جنوبنده قامرون مملکتی آلمانیا نقیمدر .

(۱۰) سودان . شرقا حبش، غربا سنهغامبییا، شمالا صحرای کبیر
ونوبه، جنوبا کینه شمالی وقونغو حکومتلری آراسنده بولغان ییرلردر .
بو مملکت بتولهی ییری خلق اداره سنده بولوب بامبارا، دارفور،
فلاته، بورنو، وادی، یاغیرمی، قوردوفان کبی بر نیچه ییری
حکوملرگه بولنمشدر .

(۱۱) كينئە جنوبي: كينئە شاماليدن فریئو بورنینه قدر بولغان ساحلدر. بو مملكتە قونغو نهرينڭ شمال طرفندە، فرانسوز قونغوسى اسمندەگى ييرلر فرانسوز ادارهسندەدر. مركز ادارهسى «ليبراويل» شھريدر. قونغو نهرينڭ جنوبندە، فریئو بورنینه قدر بولغان آنغولا مملكتى پورتكيزلر ادارهسندەدر ساحلەگى لواندا شھرى، مركز ادارهسىدر. اورطادە «قونغو» حكومتى بلچيقا قرالى قولندەدر.

(۱۲) كينئە جنوبيينڭ جنوبندە «دامارا، ناماكوا» ساحلى آلمانلر قولندەدر.

(۱۳) قاب. انگليزگە تابعدر، آفريقانڭ جنوب اوچندەدر. قاب مملكتندەگى اورانژو ترانسوال جمهوريتلرى حاضردە انگلتزگە تابعدر. مركز ادارهسى قاب طوون شھريدر.

مشھور شھرلىرى: پورت اليزابت، ژورژطوون، شھرلريدنر.

پرەتوريا شھرى ترانسوال جمهوريتينڭ؛ بلومفونتن شھرى اورانژو جمهوريتينڭ مركز ادارهسىدر.

(۱۴) موزامبيق مملكتى. قاب مملكتىنڭ شامالندەدر. بو ساحل پورتكيزگە تابعدر. ايكى مليون قدر اھالىسى ييرلى خلقدر. مركز ادارهسى موزامبيق شھريدر، كيليمان، صوفالا مشھور شھرلرندنر.

(۱۵) زىنكيبار. موزامبيقنڭ شامالندەدر. مليون يارم قدر اھالىسى ييرلى خلقدر. بو مملكت ييرلى بر اسلام سلطانى قولندەدر. زىنكيبارانڭ شامالندەگى ييرلر انگليزلر؛ اچ طرفندەغى ييرلر آلمانلر قولندەدر.

(۱۶) صومال. بجر محيط ھندى برلە عدن كورفوزى آراسندە قارداقوى بورونى برلە چيكلەنگاندنر. بو مملكتنڭ شرق ساحلى ايتاليانلر،

شمال ساحلی انگلیزلى ادارەسىندەدر. بحر احمر ساحلىندە جيبوتى
فرانسوزلارغە، عصب، مصوع شەرارى ايقاليانلارغە تابعدر.

آمرىقا قطعەسىنىڭ بيانى .

آمرىقا قطعەسى شمال طرفىدىن بحر حىط منجمد شمالى؛ شىرق
طرفىدىن بحر حىط آطلاسى؛ غرب و جنوب طرفىدىن بحر حىط كىبرىايلا
چىكلەنە. آمرىقا قطعەسى آسيادىن سوڭرە ايڭ زور قطعەدر. اوروپادىن
دورت ئولوش قدر زوردر. آم-رىقا قطعەسى شمالى آمرىقا، جنوبى
آمرىقا اورطا آمرىقا اسملىرىدە اوچكە بولنەدر. آمرىقادە تىورى
ايگن ويىمىشلىرى يىتسە و تىورى آغاچ و ئولەنلەر اوسەدر. طوفراغىدىن تىمىر،
باقر، قالاي، آلتون، كۆمۈش، آلماز كىبى ھىرتورى معدن چىقارد.
آمرىقانىڭ شمال و جنوب طرفلىرى صووق، اورطا طرفلىرى اسسىدەر.
بو قطعەدە كىڭ و اوزون نەھىر، كىڭ كۆللەر، شالالەر، اوزون و بىوك
تاغلار، بىوك يانار تاغلار و زور زور اورمانلەر باردەر. آمرىقادە يوز
قىر مىليون قدر اھالى باردەر.

آمرىقا قۇتسندەگى مشھور دىڭىزلىرى .

بحر حىط منجمد شمالى : آمرىقانىڭ شمال طرفىدەدر .

هودسون } دىڭىزلىرى شمال طرفىدە؛ بحر حىط منجمد شمالىدىن پىدا
يافن } بولمىشلىرى .

بحر حىط آطلاسى : آمرىقانىڭ شىرق طرفىدە .

آنتىل دىڭىزى : آمرىقانىڭ شىرق طرفىدە ، بحر حىط آطلاسىدىن
پىدا بولغان .

بهرنك ديڭگىزى: آمريقانڭ شىمالىدا، بىر مېتىر كېيىردىن پىدا بولمىش.
بىر مېتىر كېيىر: آمريقانڭ جىنۇب و غىرب طرفلارنىدا.

آمريقا قىتئەسىدىكى مشهور كورفۇزلىرى.

سىن لوران كورفۇزى: شىرق طرفىدا، بىر مېتىر آتلاسىدىن پىدا بولغان.

مېكسىقا كورفۇزى: شىمالى آمريقانڭ جىنۇبىدا، آنتىل ديڭگىزىدىن پىدا بولغان.

قاليفورنىيا كورفۇزى: غىرب طرفىدا، بىر مېتىر كېيىردىن پىدا بولغان.

آمريقانڭ مشهور بوغازلىرى.

داويس بوغازى: باقىن ديڭگىزىنى بىر مېتىر آتلاسىغا تۇتاشدۇر.
ھودسون بوغازى: ھودسون ديڭگىزىنى بىر مېتىر آتلاسىغا تۇتاشدۇر.

ماجلان بوغازى: اوط آتەسى ايله آمريقانڭ ايش جىنۇب اوچى آراسىدا.

بهرنك بوغازى: بهرنك ديڭگىزىنى بىر مېتىر مېنچىم شىمالىغا تۇتاشدۇر.

آمريقانڭ مشهور آتەلىرى.

پاررى طاقم آتەلىرى: بىر مېتىر مېنچىم شىمالىغا؛ انگلىزگە تابىدۇر.
غرىنلاندىن آتەسى: بىر مېتىر مېنچىم شىمالىدا دانىمارقەغە تابىدۇر.
ياكى پىر آتەسى: بىر مېتىر آتلاسىدا انگلىزگە تابىدۇر.
باھاما طاقم آتەلىرى: بىر مېتىر آتلاسىدا، انگلىزگە تابىدۇر.

آنتیل طاقم آطه لری: آنتیل دیگ گزنده در.

ارض النار } آطه سی جنوبه، بحر محیط کبیره در.
فالكلا ند

آله ثوسیان طاقم آطه لری: بحر محیط کبیره، آلاسقا یارم آطه سی یافنده.

شارلوت طاقم آطه لری
وانفوهر آطه سی
غاللا پاغوس » »
شیلوئه » »

بحر محیط کبیره در .

آمریقانگ مشهور یارم آطه لری.

آلاسقا یارم آطه سی: بحر محیط منجهد شمالی برله بحر محیط کبیر
آراسنده در.

قالیفورنیا یارم آطه سی: بحر محیط کبیر برله قالیفورنیا کورفزی آراسنده.

یوقاتان یارم آطه سی: میکسیقا کورفزی ایله آنتیل دیگ گزی آراسنده.

فلورید یارم آطه سی: میکسیقا کورفزی ایله بحر محیط آطه سی آراسنده.

یاگی. اسقویا یارم آطه سی: سن اوران کورفزی ننگ جنوبه.

لابرادور یارم آطه سی: هودسون دیگ گزی ایله بحر محیط آطه سی

آراسنده.

آمریقانگ مشهور بورونلری.

فاروئل بورونی: فروئلاند یارم آطه سینگ جنوبه.

شارل بورونی: لابرادور يارم آطەسىنىڭ مھىت آطلاسى طرفىدە.
 سابىل بورونی: فلورىد يارم آطەسىنىڭ جەنۇبىدە.
 سىررۇق بورونی: جەنۇبى آمېرىكانىڭ شەرقىدە.
 ھورن بورونی: ارض النار آطەسىنىڭ جەنۇبىدە.
 سىن لوقا بورونی: كاليفورنيا يارم آطەسىنىڭ جەنۇبى اوجى.
 پرنس دوغال بورونی: آلاسقا يارم آطەسىدە بەھرىك بوغازىدە چىغا.
 باررو بورونی: آلاسقا يارم آطەسىنىڭ شەرقىدە بىر مەنچە شەرقىدە چىغا.

آمېرىكانىڭ مەشھۇر تاغلىرى.

روشوز تاغلىرى: سىنت ئىلى تاغلىرىدىن شەرقىي آمېرىكانىڭ
 اورطاسىدىن جەنۇبىگە قىزارا يۈز كىمە .
 سىھەرراناۋادا تاغلىرى: جەنۇبىي مەكسىكا مەملىكىتىنىڭ كاليفورنيا
 ساھلىدە يەنى .
 اوتا ياكە مېكسىكا يايلاغلىرى: روشوز تاغلىرى بىلەن سىھەرراناۋادا
 تاغلىرىنىڭ جەنۇبىدە.
 قوردىلەردە زاندى تاغلىرى: جەنۇبىي آمېرىكانىڭ شەرقىدىن جەنۇبىدە
 قىزارا بىر مەھىت كەبىر ساھلى بولمىچە اوزايۇب كىمە .
 آلەغانى تاغلىرى: شەرقىي آمېرىكانىڭ بىر مەھىت آطلاسى ساھلىنىڭ
 اچ طرفلىرى.
 لابرادور تاغلىرى: دىكى مەشھۇردىر.
 آلاسقا يارم آطەسىدە سىنت ئىلى يانار تاغلىرى، آمېرىكىنىڭ جەنۇبىدە ،

شیلی مملکتندە، قوردیللەردە زاند طاغلارندە « آكونكاغوا، يانار طاغى مشهوردر .

آمریقانك مشهور نهرلری .

ماکنزی نهری: بحر محیط منجمد شمالیگە قویادر .

سن لوران نهری: سن لوران کورفزینه توگله .

میسیسیپی نهری: میکسیقا کورفزینه قویا .

میسوری نهری: روشوز طاغلارندن چغوب میسیسیپی نهرینه قوشلا .

رپو - غرانڈ - دەل - نورت نهری: میکسیقا کورفزینه قویادر .

نهراری جنوبی آمریقاده بحر محیط آتلاسیگه قویالار .	}	اوره نوق
	}	آمازون
	}	توقانتەن
	}	سن فرانسیسکو
	}	ریو - دو - لاپلاتا

قولورادو نهری: روشوز طاغلارندن چغوب قالیفورنیا کورفزینه قویا .

قولومبیا نهری: بحر محیط کبیرگه آغادر .

یوقین نهری: بهرنك دیکگزینه آغادر .

آمریقانك مشهور کوللری .

کوللری آمریقای شمالیدە، قانادا مملکتندە .	}	گرانڈ اورسی (دب کبیر)
	}	ویننیپیغ
	}	اسقلاؤ

سو په رییور
 میشیگان
 هورن
 اونتاریو
 تهریپه

کولاری شمالی آمریقادده، جماهیر متفقہ مملکتندہ.

ماراقایو کولی: جنوبی آمریقادده، ونزولا مملکتندہ، آنتیل
 دیگر گزندن پیدا بولغان.

نیمی قاقاکولی: جنوبی آمریقانگ غرب طرفندہ، پھرو مملکتندہ.

آمریقادہ فی حکومتلر.

شمالی آمریقادہ دورت حکومت باردر.

- ۱) غروئنلاند: کوب بیرلری قار، بوز برله قابلانمشدر.
 اھالیسی اوتوز مگ قدر اسکیموص خلقیدر. کیچنشلری بالقی اولامقی
 برلہدر. غروئنلاند آطہسی دانیمارقه حکومتی قولندہدر.
- مشھور شہرلری: اوپرناویق، فونہاب، فزہدیقسہاب شہرلریدر.
- ۲) قانادا. بریتانیای جدید دیبہہ تھینلر. بیش میلیون یارم
 قدر خلقینگ کوبسی خرہستیان دینندہدر. مرکز ادارہسی «اوتتاوا»
 شہریدر.

مشھور شہرلری: کھبہق، مونترہ آل شہرلریدر. بسو مملکت
 انگلیزلر قولندہدر.

۳) جماہیر متفقہ آمریکا: یوز میلیون قدر اھالیسی ناک

کوبسی پروتستان دیننده در. لسانلری انگلیزچه در. اداره سى
 جمهوریه در بو مملکتده علوم، معارف و هنر بیک آله کیتمشدر.
 پایتختی اوچپوز مک نفوسلی واشینگتون شهریدر.

مشهور شهرلری: بحر محیط آطلاسی ساحلنده، اوچ میلیون
 یارم نفوسلی، بتون آمریکاده تجارتده برنجی «نیویورک»؛ بحر محیط
 آطلاسی ساحلنده میایون یارم نفوسلی «فیلادلفیا»؛ بحر محیط کبیر
 ساحلنده «سان فرانسیسکو»؛ میشیگان کولینک جنوبنده میلیون یارم
 نفوسلی «شیقاگو»؛ میسیسیپی نهزی اوزه رنده «سن لوئی»، میسیسیپی
 نهزی مک منصبنده «نووهل اورلیان» شهرلریدر. آمریکای شمالینک
 آسیا بوچه اغنده فی «آلاسکا» یارم آطه سیده جماهیر متفقه که نابعدر.
 ۴) میکسیقا: اون اوچ میلیون قدر اهالیسی باردر. منهبلی
 قاتولیک منهبیدر. لسانلری اسپانیولچه در. میکسیقانک اداره سى
 جمهوریه در. پایتختی میکسیکو شهریدر.

مشهور شهرلری: قولیما، تامپیکو، وهراکروز، آفاپولکو
 شهرلریدر. آمریکای جنوبینی آمریکای شمالیگه توتاشدرغان برزخکه
 اورطه آمریکا دیلر. بو اورطه آمریکاده بیش جمهوریت باردر:

۱) غواتمالا جمهوریتی. میلیون یارم قدر اهالیسی باردر.
 مرکز اداره سى «غواتمالا» شهریدر.

۲) موندوراس جمهوریتی. اهالیسی دورت یوز مک
 قدردر. مرکز اداره سى «قومایاگوا» شهریدر.

- (۳) سان سالوادور جمهوریتی، اهالیسی آلتی یوز ماک قدردر. مرکز ادارهسی سان سالوادور شهریدر.
- (۴) نیکاراگوا جمهوریتی، اهالیسی اوچ یوز مگدن آرتغرا قدردر. مرکز ادارهسی «ماناگوا» شهریدر.
- (۵) قوستاریقا جمهوریتی، اهالیسی ایکی یوز ماک قدردر. مرکز ادارهسی «سن ژوزه» شهریدر. بو بیش حکومت اهالیسیناک، منهبلی قاتولیک، لساناری اسپانیولچه در.
- آنتیل آطه لرن داغی حکومتلر.
- آنتیل آطه لری زور آنتیل؛ کچوک آنتیل اسمارنده ایکیگه بولنه در. زور آنتیل آطه لرن دن:
- قوبه آطه سنده، قوبه حکومتی، منقل بر اداره در. ژامایقا آطه سی انگلیزلرنکی در. هایتی آطه سنده، دومینکو، هایتی حکومتلری مستقلرلر. پورتوریکو آطه سی، جمایر متفقہ آمریقاغه تابعدر.
- کچوک آنتیل آطه لرن دن: مارتینیک، غاده لوب طاقم آطه لری فرانسه غه تابعدر.

جنوبی آمریقادا اون ایکی حکومت بار.

- (۱) قولومبیا جمهوریتی، اهالیسی اوچ میلیون قدردر. مرکز ادارهسی «بوغوتتا» شهریدر. مادلن، قارتاژن مشهور شهرلرندندر.
- (۲) وینهزولا جمهوریتی، اهالیسی ایکی میلیون قدردر. مرکز ادارهسی قاراقاس، شهریدر. آنتیل دیگگیزی ساحلنده، غوآیرا، والانسیا، ماراقایبو مشهور شهرلرندندر.
- (۳) غوایانا، اهالیسی دورت یوز ماک قدردر. بو مملکت

- اوپکه بولنوب فرنسوز. انگلیز، هوللاندیلر ادارهسنددر.
- فرانسوزلرنڭ مرکز ادارهسی «قاییان» شهریدر.
- هوللاندیلرلرنڭ «پاراماریبو» « » « »
- انگلیزلرنڭ «ژورژطون» « » « »
- ۴) برهزیلیا. اهالیسی اون بیش میلیون قدردر. پایتختی «ریوداژالیرو» شهریدر.
- مشهور شهرلری: پرنامبوکو، باهیا شهرلریدر.
- ۵) پاراگوای جمهوریتی. اهالیسی یارم میلیون قدردر. پایتختی «آسانسیون» شهریدر.
- ۶) اوراگوای جمهوریتی: اهالیسی آلتی یوز مڭ قدردر. پایتختی «مونتهویدو» شهریدر.
- ۷) آرژانتین جمهوریتی: اهالیسی اوچ میلیون یارم قدردر. پایتختی «بوئنوس آیرس» شهریدر.
- ۸) پاتاگونیا مملکتی. بومملکت آرژانتین و شیلی حکومتلری آراسنده بولنمشدر.
- ۹) بحر محیط کبیر ساحلنده «شیلی» جمهوریتی در. اهالیسی اوچ میلیون قدردر. پایتختی «سانتیاگو» شهریدر.
- «والپارهزو» شهری محیط کبیر ساحلنده «شیلی» حکومتینڭ لیمانیدر.
- ۱۰) بولیویا جمهوریتیدر. اهالیسی ایکی میلیون قدردر. مرکز ادارهسی «شوکیزاقا» شهریدر. پوتوزی شهری مشهوردر.

(۱۱) محیط کبیر ساحلندە «پەرو» جەھوریتیدر. اوج میلیون یارم اھالیسی باردەر. پایتختی «لیما» شہریدر. «قالائو» شہری مشہوردر.

(۱۲) ئەقواتور یا کہ خط استوا جەھوریتی اھالیسی بر میلیون قدردر. پایتختی «کینو» شہریدر. «غوايا کویل» شہری مشہوردر.

آوسترالیا قطعەسینک بیانی.

آوسترالیا قطعەسی دیب بحر محیط کبیرگە چەچلگان بیک کوب آطەلرغە ئەیتەلر. بو آطەلرنک بتون اھالیسی ایلی میلیون قدردر. کوبسی اسلام دینندەدر.

بو آطەلر: مالیزیا، ملانیزیا، پولینیزیا اسملرندە اۇچکە بولندەر. زور آوسترالیا آطەسینک شمال طرفندە بولغان سوماترا، جاوا، بورنەئو، سلب، ملوک، فیلیپپین آطەلری و بولارغە یقین بولغان بر طاقم آطەلرغە «مالیزیا» آطەلری دیب ئەیتەلر.

مالیزیا آطەلرندن: سوماترا، جاوا، بورنەئو، سلب، ملوک آطەلری هولاندەغە تابع بولوب مرکز ادارەلری «جاوا» آطەسندە «بانائویا» شہریدر.

فیلیپپین آطەلری، جماہیر متفقە آمریکاغە تابع بولوب، مرکز ادارەلری «مانیلا» شہریدر.

زور آوسترالیا، وبونک شمالندە «کینە چاید»، آوسترالیانک

جنوبندہ «طاسمانیا»، بر آس-شرق طرفندہ «یاگی زہلانڈ»
آطہلرینہ «ملانیزیا» آطہلری دیب ٹہیتہلر.

ملانیزیا آطہلرندن: آؤسٹرالیا، طاسمانیا، یاگی زہلانڈ
آطہلری انگلترہ گہ تابعدر.

ہونداغی بتون انگلیز مستملکاتینگ مرکز ادارہسی آؤسٹرالیا
آطہسندہ «سیدنی» شہریدر. بو آطہدہ «ملبورن» مشہور برشہردر.

طاسمانیا آطہسینگ مرکز ادارہسی «ہوبارت طوون» شہریدر.
یاگی زہلانڈ ایکی آطہدر. آرالارندہ «قوق» بوغازی باردر.

مرکز ادارہسی شمالدہگی آطہدہ «اوقلانڈ» شہریدر.

کیفہ جدید آطہسی انگلترہ، آلمانہ، ہوللانڈہ حکومتلری
آراسندہ بولنمشدر.

آؤسٹرالیا آطہسینگ شرق طرفندہ بحر محیط کبیرگہ ساچلگان
آطہلارغہ پولینیزیا دیلر.

پولینیزیا آطہلرندن: ہاوا یاکہ ساندوویچ آطہلری
جماہیر متفقہ آمریکاغہ تابعدر.

مارشال، مارییان، قارولین آطہلری آلمانیاغہ تابعدر.
فیجی، نورفولک آطہلری انگلترہ گہ تابعدر.

مارکیز، توامونو، تابتی، یاگی قالہ دنیا فرانسہغہ تابعدر.

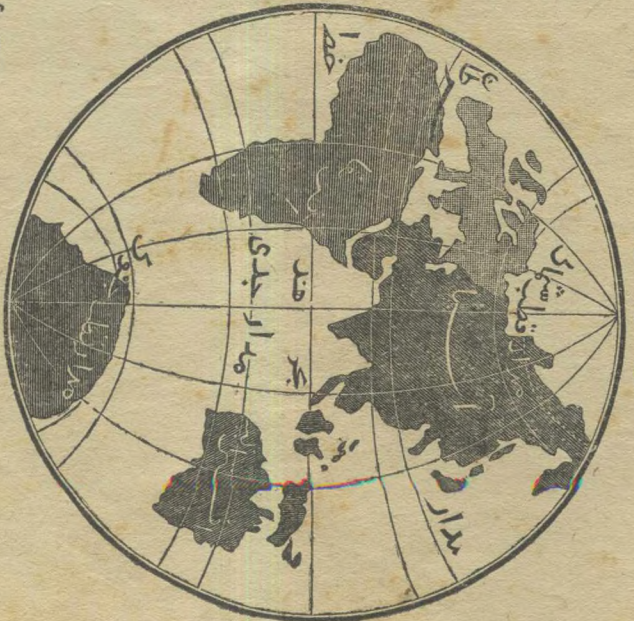

كرة جسمه.

نصف کرۃ غربی.

نصف کرۃ شرقی.

کرۃ مسطحه
خر بطوسی .

۱۲۱۱ هجری قمری بمبئی
 در ایام اربعه ایلی ایلی
 در ایام اربعه ایلی ایلی